אישים באגרות הראי"ה

הרב יצחק גולדהאר, בעל "אדמת קודש"

חוקר ארץ ישראל, מחבר "אדמת קודש" · תר"ז–תרפ"ה (1847–1925)

1 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב יצחק גולדהאר נולד בשנת תר"ז (1847) בסלוצק. בשנת תרנ"ה (1895) עלה לארץ ישראל והתיישב בראש פינה, ועבד כמודד בגליל בשביל הברון רוטשילד. במשך כעשרים שנה סייר בארץ וחקר את המקומות הנזכרים במקרא ובדברי חז"ל, ועסק גם בחקר צמחי המרפא בגליל.

בשנת תרע"ג (1913) הוציא לאור בירושלים את ספרו "אדמת קודש", ובו זיהוי המקומות שבתנ"ך, בתלמודים ובמדרשים, עם הסכמות של הרידב"ז, הרב יצחק ירוחם דיסקין, הרב יוסף חיים זוננפלד והרב קוק. נפטר בי"ג באייר תרפ"ה (1925).

הרב קוק על הרב יצחק גולדהאר

באלול תרע"ג (1913), כשבישר לו הרב גולדהאר שספרו עומד לצאת לאור, הרב קוק כתב לו בשמחה: "יום שמחה הוא לי היום הזה". הרב קוק ראה את הספר בעודו בכתב יד, ומתאר את הרב גולדהאר כמי ש"קם לנו גואל גם לחכמת חקרי אדמת קודש": בעוד חוקרים מעמים רבים עוסקים במחקר הארץ, "ואנו עם הארץ" גילינו בה עד כה רק מעט, והרב גולדהאר חוקר אותה "ממקור ישראל, מספרי הקודש, התנ"כ ודברי רז"ל" (כרך ב', אגרת תקעו).

האגרות

כרך ב', אגרת תקעו: ברכה על צאת ספרו 'אדמת קודש', ושבח לחקר הארץ מתוך מקורות ישראל.

"הנה קם לנו גואל גם לחכמת חקרי אדמת קודש"

נוסח האגרות – עם ביאור

1 האגרות שבהן נזכר הרב יצחק גולדהאר, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקעו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: א' דראש חודש אלול תרע"ג **נמען:** הרב יצחק גולדהאר

ברכה נלהבת על הוצאת הספר 'אדמת קודש' לחקר ארץ ישראל. כשעם ישראל שב לארצו, קם גואל גם לחכמת חקר הארץ. הספר מסיר את החרפה שעמים אחרים חקרו את הארץ יותר מאיתנו. הרב גולדהאר חוקר מתוך מקורות ישראל - התנ"ך, הבבלי, הירושלמי והמדרשים - יחד עם מחקר וראייה עצמית.

עיקרי הדברים

- שבח ל'אדמת קודש'.
- חקר הארץ ממקורות ישראל.
- הסרת חרפת העמים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], א' דר"ח[2] אלול תרע"ג[3]

ישאו הררי קודש, הגבעות העמקים והגאיות, הערים והכפרים, הנחלים והנהרים, שלו'[4] וברכת השנים לכבוד חביבי הרב הגדול לתורה ולתעודה, ליש ולביא במחקרי ארץ הצבי, [גיבור בחקר ארץ ישראל] ("ליש" ו"לביא" כינויים לאריה)] מו"ה[5] יצחק גולדהאר [הרב יצחק גולדהאר, חוקר ארץ ישראל] שליט"א[6], מחבר ספר היקר "אדמת קודש" [ספר על גאוגרפיה וטופוגרפיה של ארץ ישראל על פי המקורות, שיצא לאור בתרע"ג]

יום שמחה הוא לי היום הזה, אשר בו בשרני כת"ר[7], שספרו הנכבד יצא לאור בקרוב בשכלולו, כליל בהודו והדרו. ישר כחו וחילו על השמועה הנעימה, אשר הרנינה את לבבי, והנני מצפה ליום אשר אזכה לקבל את הספר גדל-הערך הזה מעשה ידי אמן רב-פעלים מר ידידי שליט"א. עוד מרחפת לנגד עיני התמונה המבהיקה, המעודדת לב ונפש כל איש ישראל, הקשור בקשרי ידידות נצחת וחבת קודש לארץ חמדת עולמי עולמים, אשר חזיתי והתענגתי בהיות למראה-עיני ספרו הגדול בעודו בכתב-יד, ואחרי-כן הקונטרסים האחדים אשר הואיל להציגם לפני מהנדפס זה איזה ירחים.

בכל לבי ונפשי הנני מברך ברוך יוצר המאירות, [מתוך ברכות קריאת שמע] אל ד' ויאר לנו, [תהלים קיח, כז] ובאותו הפרק ששבי ציון, פזורי צאן נדחה, ההולכים ומתקבצים לנוה רבצם, לגאון יעקב [תהלים מז, ה] מחמד נפשו, ונשמות ארץ הקודש הולכות ונבנות לאטן על-ידי בנים מלאי נדודים, השבים אל חדר הורתם, בו בזמן שצלילי התחלת קול מבשר על הררי יהודה הולך ונשמע לבשר בנין וקיבוץ נדחים, וקמעא קמעא מתנוצצים קוי אור להחיות חרבות אדמת הקודש, הנה קם לנו גואל גם לחכמת חקרי אדמת קודש, וכבוד מר שיהי'[8] גברא דמארי סייעי' [אדם שאדונו, ה', מסייע לו (ארמית)] הנה בא מלא רוח ד', ספריה עליה וכל כלי אמנות בידו, בתורה וחכמה, בעבודה נמרצה במחקר מתון וסבלנות מרובה, להחל לגלות מעלינו חרפת עמים רבים, ששרידיהם עסוקים זה כמה במחקרי ארץ חמדה, ואנו עם הארץ, עם שבשבילו נבראת הארץ, עם-ד' הקשור לידידות הדר הכרמל והשרון בכל רוחו נשמתו וכל קרביו, רק מעט גלינו עד כה בעבודה רבת-ערך ונאדרת-בקודש זאת. עד שקם הדרת כבוד חביבי, קם

משובב נתיבות, [ישעיהו נח, יב] שואב מים טהורים מבאר ישראל, חקרי אדמת ישראל ממקור ישראל, מספרי הקודש, התנ"כ ודברי רז"ל[9] בתלמוד הבבלי הירושלמי והמדרשים, בצירוף חקרי רוחו ומראות עיניו החודרות, ורכוש גדול של חכמה ומדע אשר סגל לו ברב כשרון, ואת הכל לקח להיות לו לכלי מעשה לעבודת עבודה ועבודת מתנה" [על פי במדבר ד, מז; יח, ז] זאת, להמציא לנו ספרו הענקי הזה רב הכמות והאיכות, אשר יהי'[10] לאור מאיר ולבאר מפכה מים קרים נוזלים, לכל אשר תנדב אותם רוחם בישראל ובאדם לשוטט בחקר ארץ הקדש.

מה גדלו מעשיך [תהלים צב, ו] גבור החיל. ברוך ד' אשר חזק ואמץ ידיו ואשר היתה ידו עליו לטובה, להחל ולגמור את המלאכה הגדולה הזאת, מלאכת חושב מחשבות ודורש וחוקר ברוח אמת ואמונה, בלב נכון ובחפץ טהור למען עמנו ולמען ערי אלהינו וארץ קדשו.

תוקפים עלי המון רגשותי מחדות לבב מעבודתו הקדושה אשר תפליאני, ובכל לבבי אברכהו, יהי ד' עמו ויעל במעלות הקדש, אורה ושמחה, שיבה טובה ואורך ימים והוד והדר יעטרוהו, ויוסיף תת לנו פרי קדש הלולים [ויקרא יט, כד] ממגד תבואת רוחו הנעלה, לכבוד ולתפארת לבית ישראל ולארץ אשר ד' דורש אותה תמיד, ועיניו ועינינו מהרה תחזינה העיר הקודש והמחוזות הולכות ונבנות פרזות, והדר אפריון האלמים והמזוזות, מחזות מול מחזות, ומלך ביפיו מלא חוסן ועזיזות, מבשר שלום ומשמיע, כנס בראש הרים ובקול שופר מריע, שובי בתולת יהודה, שובי אל עריך, חונני עפרך ורצי אבניך, עוד אבנך ונבנית ותשובי לקדמותיך, דרשי וחקרי הדר ארצך וכל פנותיך, באהבת עולמים וחמדת קדש, בצפיית ישועה וגאולה קרובה, כתקות אחד אסירי תקות ישועת חומות וחיל, חותם בברכה והחזקת טיבותא מלי חופני להדרת כת"ר על עבודתו הקדושה המסולאה בפז, אשר כירח יכון עולם לשם ולתהילה ולתפארת בעה"י[11],

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש פעיה"ק[12] יפו והמושבות ת"ו[13].

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. דר"ח - דראש חודש
3. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
4. שלו' - שלום
5. מו"ה - מורנו הרב
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. כת"ר - כבוד תורתו
8. שיהי' - שיהיה
9. רז"ל - רבותינו זכרונם לברכה
10. יהי' - יהיה
11. בעה"י - בעזרת השם יתברך
12. פעיה"ק - פה עיר הקודש
13. ת"ו - תבנה ותכונן